

ACC. N:R M. 9600: 1-10.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Håkan Ek

Härad: Harjager Adress: Kärlinge

Socken: Kärlinge m. fl. Berättat av: _____

Uppteckningsår: 1945 Född år 1869 i Södervidinge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lilla jul och lille julafkon.	s. 1-3.	L. u. f. 47
Julkappar och jultomte.	s. 3-7.	" 48
Julgran, kasta in gödset m. m.	s. 8-10.	H. G. 17, 3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Håkan Ek
 Härad: Harjagers Adress: Bärlinge
 Socken: Bärlinge nr. fl. Berättat av:
 Uppteckningsår: 1945 Född år 1869 i Södervidinge

Härmed svar på frågelistorna nr 47 o. 48.
 Uppgifterna avse mellersta delen av harja-
 gers härad på 1870 o 1880 deraf annat an-
 givres samt vanliga bondgårdar der husbonde-
 folket intog sin måltid tillsammans
 med tjänare och tillfälligt arbetsfolk.
 Hur det gick till i prästgårdar och hos
 s. k. herreskap vet jag inte.

Den 23 dec. sade man att det var lillejulafton,
 den firades inte på något annat sätt än att
 kvällsmaten var något bättre än vanligt, att ge-
 varandra gåvor förekom inte lillejulafton.

Något Luciafirande förekom inte utan dagen
 var som en vanlig vardag. Sedan att en flicka

Skriv endast på denna sida!

utsläddes sig i vitt med ljus i håret. Lucia-dagen
har ännu inte fått någon vidare spridning här.
Jag tror det var omkring 1920 att det började vid
några skolor och ungdomssammanslutningar.
En lärarinna, född 1900 och som bott i Kävlinge
i all sin tid såg en lucia-brud första gången när
hon var vid seminariet i Lund 1919. Själva
har jag inte sett någon utslädd till lucia-brud.
Sedan med lusskakor o. d. har mig veterligt
inte brukats här.

Att slakta svin på någon bestämd dag förekom
inte här. Det brukades att de som hjälpte
till med slaktens fick något fläsk samt blod-
korv och leverkorv, men det var inte förrän nå-
gon dag efter slakten.

Att vara uppe i svinvottan var när man någon-
gång fick stiga upp ena två timmar tidigare än
vanligt, således vid tee- & fyratidens.

Att föra Tjundelsmässodagen på något sätt har jag inte hört talas om, ej heller att man gav varandra några gåvor. Benskesöndag har jag inte hört talas om förrän jag såg det i Frägelistan.

Den 13 jan. heter Tjunt och då sades det att man körde julen ut. Några schvängor kan jag inte erindra mig brukades utom det att arbetsfolket fick en sup eller gäke att köra ut julen med julkappar och jultomar. m. m.

När man började ge ~~andra~~ varandra julkappar var nog på 1880 a 1890 talet och först vid sekelskiftet började det bli mera allmänt att ge varandra inom familjen, man gav varandra pyntadsvakar, leksaker till småbarn och mindre klädespersedlar. Det brukades i de gårdar där det var tjänstefolk att de fick vardera en kakor fint bröd julaftonen men räknades inte som julkapp. De brukade ta brödet hem till sina föräldrar.

julklapparna lades in i vanligt omslagspapper utan lack och julhim och de delades ut sedan måltiden varslut och bordet var avdukadt. På paketet var skrivet både givarens och mottagarens namn och givaren delade själv ut dem utan någon som helst ceremoni, och man satt varsohelt i stugan. Man såg julklapp. Sedan med en som klär ut sig till jultomte är inte äldre än sen schelskiftet och det förekommer knappast mer än på de ställen där det är småbarn som tror att det är en verklig tomt. Den första gången jag såg en jultomte var 1928 och han var klädd i vanliga byxor vitt färskinns-
pals med ullar utåt röd halsduk och vit skinn-
mössa (sombiga hade en mössa gjord av rött puppar)
han hade julklapparna i en vit säck som han
bar på ryggen och sedan han satt den på golvet
plockade han upp paketet, läste mottagarens och

ACC. Nr M. 9600:57

Landskap: Skåne Upptecknat av: Håkan Ek
Härad: Harjager Adress: Kävlinge
Socken: Kävlinge m.fl. Berättat av:
Uppteckningsår: 1945 Född år 1869 i Södervidinge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gävarerna namn och lärnade dem. Till någon av de yngre som gick till vederbörande med dem. De júlbockar som jag känner till är sådana som är gjorda av kulm och som säljs i butiker vid jultiden, sedan med sådana är nya.

Att kläda ut sig och gå júlspöge (spöke) förekom någon gång. Det var drängar och pojkar som gick júlspöge. Utklädseln var inte vidlyftig, drängarna klädde sig i en rutochinnvänd päls eller rock, en gammal hatt eller mössa utan skärm eller en skjorta utanpå rocken, om en dräng var liten till växten kunde han låna en kjöb, tröja och huvadduk av en pojke, någon av pojkarna klädde sig i karlkläder eller så att de blev så riktigt karliga.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9600:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Håkan Ek
 Härad: Harjager Adress: Kävlinge
 Socken: Kävlinge m.fl. Berättat av:
 Uppteckningsår: 1945 Född år 1869 i Södervidinge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som möjligt. Wärsst var det för de pojkar som
 klått ut sig till karlar emedan de ju inte tal-
 de alla suparna som de blev bjudna på, så de blev
 stundom ganska glada innan de kom hem.
 Julaspögonen kunde vara 6 a 8 i sällskap och
 när de kom in på gården, gick de fram vid
 fönstern och sköt ett par skott varefter de låtsade
 springa bort, men då var det alltid någon av går-
 dens folk som kom ut och fick fast på dem och
 så fick de följa med in och få ett par supar och
 fina kakor. Efter en stund laddade de sina
 puffertar och gick för att fortsätta till ett annat
 ställe. Det förekom också att 2 a 3 drängar, utan
 att vara utklädda gick till någon granne och köpte
 julaskott.

ACC. N:R M. 9600:7.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Håkan Ek
Härad: Harjager Adress: Kävlinge
Socken: Kävlinge m.fl. Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1945 Född år 1869 i Södervidinge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var mest julefton att folk gick julspår
ge men det kunde förekomma andra kvällar
också, då mest nyårs och trettondefton.

Det var vanligare att drängar, utan att
vara utklädda, gick och sköt juleskott, än
att de var utklädda och hade pojkar med.

Det var nog på 1890-talet att det började
med julkortens, nu är bruket mycket
allmänt. Det är också vanligt med nyårs
och ~~fastest~~ ~~mumma~~ postkort numera.

Skriv endast på denna sida!

M. 9600:8.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bruket med julgran började inte förrän slutet av 1880-talet. Den första gång jag var med och dansade kring julgranen var 1888, då jag var på militärkommendering i Karlskrona. Numera är allmänt brukligt med julgran, åtminstone der det är småbarn.

En sed från äldre tider och som på 1870-talet någon enstaka gång kunde förkomma var att ett par tre drängar natten mellan juldagen och annandag jul gick till någon granne och ställde till orda i ställen t.e.x. att kasta in gödsel från gödselhögen eller att gödsla ut och ropa rent och sedan strö grösse i raden bakom hästar och kor för att markera att de hade ryktat dem, eller att lägga selen på några av korna eller dylikt. De som utfördes sådant fick vara väl lokaliserade så att inte gårdens folk vaknade och störde dem.

En annan sed från äldre tider var att ge korna salt annandagens morgon, den seden var så gott som slut på 1820-talet. När man gav korna salt på den tiden, tog man fast i det ena hornet och anstoppade man ned tre händerfulla groft salt i halsen på korna (Djurplågeri?)

Om det här på orten i äldre tider har brukats att lägga in balm på golvet om julen eller Steffansridning annandagens morgon eller med Stjärngossar trettondeafton har jag inte hört talas om, ej heller att doppa i grytan som är så populärt i övre Sverige. Det är seder som ännu inte fått något inlägg här på orten. Att doppa i grytan brukas endast på de ställen där någon av makarna är från övre Sverige.

Som jag har fler frågelistor att besvara vore jag tacksam att få något mer post.

M. 9600:10.

LUND UNIVERSITY
FOLKMINNESMUSEUM

Det sköts mycket om jularna på 1870-1880
talet. Varje högtidskväll när det ryttre arbetet
var slut och drängarna var färdiga att gå in
och äta sköt de ett skott vardera för att låta
andra gårdar höra att arbetet var slut för dagen.
Skjutvapnen var av alla möjliga sorter såsom
gamla infanteri och jaktgevär, gamla ryttarepi-
stoler ~~ett~~ och pufferkar (en liten pistol med
en eller två 10 cm långa pipor) det var alla myn-
ningsbaddare d. v. s. man hällde ned krutet i pipan
och sedan stötte med pufspäcken med luddstucken som
förladdning och sedan sätta knallkatten på röret.

Ryttarepistolerna användes bara bäst därför att
man kunde ~~de~~ hålla i mera krut och packa
förladdningen hårdare så att skottet smäll mera.

Det var en och annan som hade flintläsgevär
att skjuta med.